

1. Cyflwyniad

Mae strategaeth 10 mlynedd Llywodraeth Cymru, *Gweithio gyda'n Gilydd i Leihau Niwed*, yn gosod fframwaith ar gyfer ymdrin â chamddefnyddio sylweddau. Un o feysydd blaenoriaeth *Gweithio gyda'n Gilydd i Leihau Niwed* yw Atal Niwed a'i nod yw helpu plant, pobl ifanc ac oedolion i beidio â chamddefnyddio sylweddau drwy eu dysgu am y niwed y gall hynny ei achosi i'w hiechyd, eu teuluoedd a'r gymuned ehangach. Mae hyn yn cynnwys gohirio'r oedran y bydd plant a phobl ifanc yn dechrau yfed. Mae hefyd yn cynnwys cymryd camau i nodi'r rhai sydd mewn perygl o gamddefnyddio sylweddau a/neu'r rhai y mae angen cymorth arnynt neu y mae angen eu cyfeirio at wybodaeth neu gefnogaeth ychwanegol neu at weithgareddau y gallant ymddiddori ynddynt.

Rydym yn cymryd rhan yng nghynllun Ysgolion Iach Ceredigion ac yn cydnabod gwerth ymdrin â materion fel ysgol gyfan gan gynnwys y cwricwlwm, amgylchedd yr ysgol, ethos, arweinyddiaeth a chysylltiadau â'r gymuned.

2. Diffinio sylwedd

Dyma'r diffiniad safonol o gyffur neu sylwedd a ddefnyddir yn y polisi hwn – '*Sylwedd yw rhywbeth y mae pobl yn ei gymryd i newid y modd y maent yn teimlo, yn meddwl neu'n ymddwyn*' (y Cenhedloedd Unedig)

Mae'r polisi hwn yn ymwneud ag amrywiaeth o sylweddau gan gynnwys:

- tybaco a e-sigaréts
- alcohol,
- meddyginiaethau i'w prynu dros y cownter,
- meddyginiaethau a geir drwy bresgripsiwn yn unig fel steroidau anabolig a bensodiasepin
- sylweddau anghyfreithlon fel heroin, cocên ,ecstasi, amffeteminau, LSD, canabis, madarch hud
- sylweddau anweddol fel chwistrelli erosol, nwy bwtan, toddyddion a glud.
- sylweddau seicoweithredol newydd (y cyfeirir atynt yn aml fel "cyffuriau penfeddwol cyfreithlon)

Mae llawer o gyffuriau hefyd yn feddyginiaethau cyfreithlon. Mae polisi clir ynghylch gweinyddu meddyginiaeth. Os yw disgyblion yn cyflenwi cyffuriau a gafwyd drwy bresgripsiwn i eraill yn yr ysgol, maent yn torri'r gyfraith a bydd y polisi hwn, felly, yn cael ei roi ar waith.

3. Nod

Mae ysgolion yn chwarae rôl bwysig yn effeithio iechyd a lles plant a phobl ifanc mewn ffordd gadarnhaol a pharhaol. Drwy darparu addysg effeithiol ar gamddefnyddio sylweddau mae plant a pobl ifanc yn cael cyfleoedd dysgu sydd yn helpu iddynt ennill sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth i wneud dewisiadau gwybodus am camddefnyddio sylweddau. Rydym yn anelu at fod yn sensitif ac yn parchu gwahaniaethau tra'n galluogi disgyblion i ddeall y peryglon sy'n gysylltiedig â defnyddio a chamddefnyddio sylweddau. Bydd y polisi hwn yn rhoi arweiniad clir ynghylch sut fydd Ysgol Gymraeg Aberystwyth yn ymateb i achosion o gamddefnyddio sylweddau, gan gydbwysu'r angen am gosb gyda chymorth. Mae ymgysylltu â'r gymuned yr ysgol yn allweddol i hyrwyddo neges gyson a gadarnhaol am faterion camddefnyddio sylweddau ac mae Ysgol Gymraeg Aberystwyth yn croesawu unrhyw sylwadau oddi wrth rieni a gofalwyr.

4. Amcanion

- Cymryd rhan yng nghynllun Ysgolion Iach Ceredigion a sicrhau bod ysgol Gymraeg Aberystwyth yn amgylchedd di-fwg. Mae hyn yn cynnwys e-sigaréts, esigs neu SDNE (systemau darparu nicotin electronig).
- Sicrhau bod contractwyr / sefydliadau / unigolion sy'n defnyddio, ymweld neu'n gweithio ar gyfleusterau'r ysgol yn cytuno i gadw at y Polisi Camddefnyddio Sylweddau, gan sicrhau bod y safle'n ddi-fwg
- Ni fydd yr ysgol yn caniatáu i neb ysmegu mewn unrhyw ran o'r adeilad, y fynedfa na'r tir unrhyw adeg, waeth beth yw eu statws neu eu rheswm dros fod yn yr ysgol. Mae'r polisi hwn yn cynnwys y rhai sy'n defnyddio'r adeilad y tu allan i oriau'r ysgol
- Cynyddu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gamddefnyddio sylweddau
- Herio agweddau a thynnu sylw at normau cymdeithasol yn ymwneud â chamddefnyddio sylweddau
- Helpu disgyblion ddatblygu sgiliau i'w helpu i ddelio â heriau o gamddefnyddio sylweddau drwy gydol eu bywydau
- Cyflwyno negeseuon cyson am gamddefnyddio sylweddau fel rhan o gwricwlwm yr ysgol ac yn allgyrsiol
- Rheoli digwyddiadau'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau gan roi sylw i'n cyfrifoldebau cyfreithiol a'r angen am gefnogaeth yn ogystal â sancsiwn.
- Bod yn gefn i staff sydd am roi'r gorau i ysmegu drwy sicrhau bod y wybodaeth berthnasol ar gael/ yn cael ei harddangos e.e. Llinell Gymorth Dim Smygu Cymru 0800 085 2219 / www.stopsmokingwales.com
- Codi ymwybyddiaeth ymhlith rhieni a rhannu gwybodaeth fel y bo'n briodol e.e. diwrnod Dim Smygu Cenedlaethol, Diwrnod Codi Ymwybyddiaeth o Alcohol

5. Ymgynghori a Gweithredu

Mae'r polisi hwn wedi cael ei ddatblygu mewn ymgynghoriad â chynrychiolwyr o'r grwpiau y bydd y polisi yn effeithio ar.

- Cyngor Ysgol
- Pwyllgor Lles (y plant)
- Staff sy'n gyfrifol am lles

Y Pennaeth a'r Corff Llywodraethu sydd, yn y pen draw, yn gyfrifol am roi'r Polisi Camddefnyddio Sylweddau ar waith ac am reoli digwyddiadau neu weithdrefnau disgyblu.

Yn ysgol Gymraeg Aberystwyth, yr aelod o staff sydd â chyfrifoldeb dros Gamddefnyddio Sylweddau yw Caryl Davies.

Bydd Llywodraethwyr yr ysgol yn adolygu'r polisi hwn yn unol â'r cylch adolygu polisiau. Gall Llywodraethwyr hefyd fod yn rhan o achosion disgyblu yn ôl yr angen.

Bydd y Corff Llywodraethu yn enwebu un llywodraethwr i fod yn gyfrifol am Gamddefnyddio Sylweddau.

Dylai'r polisi hwn gael ei ystyried ar y cyd gyda pholisiau a gweithdrefnau cysylltiedig, gan gynnwys:

- Addysg bersonol a chymdeithasol(ABCh)
- Rheoli ymddygiad
- Bwlio
- Cyfleoedd cyfartal
- Trefniadau ar gyfer rhoi gwybod am absenoldeb a chadw cofnodion cyfrinachol
- Gweithgareddau allgyrsiol, gan gynnwys teithiau preswyl
- Gweithdrefnau diogelu ac amddiffyn plant
- Cynhwysiant
- Iechyd a diogelwch
- Rheoli meddyginiaethau a gweinyddu

cyflwyno addysg camddefnyddio sylweddau / cwricwlwm

6. Cyflwyno Addysg Gamddefnyddio Sylweddau (AGS)/ Y Cwricwlwm

Dylai AGS effeithiol cychwyn yn gynnar a body n briodol i'w hoedran. Nod AGS effeithiol yw grymuso plant a phobl ifanc i wneud penderfyniadau cyfrifol a gwybodus am sylweddau sydd yn cael eu defnyddio a/neu eu camddefnyddio yn y gymdeithas. Mae Addysg ar gamddefnyddio sylweddau yn fwy effeithiol pan gaiff ei ategu gan ddull ysgol gyfan sy'n mabwysiadu ethos ysgol gadarnhaol a pholisi cefnogol. Yng Nghymru mae'r cwricwlwm yn darparu cyfleoedd clir i ddysgwyr ennill y sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth sydd eu hangen iddynt i wneud dewisiadau gwybodus pan fyddant yn dod ar draws cyffuriau anghyfreithlon a sylweddau cyfreithlon.

Yn dilyn argymhellion Llywodraeth Cymru fydd y sail ar gyfer cynllunio AGS yn Ysgol Gymraeg Aberystwyth yn cynnwys yr elfennau allweddol y:

Fframwaith y Cyfnod Sylfaen i Dysgu Plant o 3 i 7 mlwydd oed yng Nghymru (2015), Llywodraeth Cymru.

Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru (2008), Welsh Assembly Government. Mae'r rhain yn datblygu sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth, agweddau a gwerthoedd.

Cyfleoedd eraill i AGS fydd yn cynnwys Gwyddoniaeth, Drama, Saesneg, Cymraeg. Yn Ysgol Gymraeg Aberystwyth bydd disgyblion yn dysgu am AGS gan ddefnyddio dulliau a fydd yn cynnig:

- Gwybodaeth gywir a chyson a gyflwynir yn syml ac yn glir
- Deunyddiau darllen gwybodus a hawdd eu deall
- Sgyrsiau â chyfoedion ac oedolion sy'n arbenigwyr credadwy, yn ogystal ag athrawon
- Tasgau a fydd yn eu hysgogi ac y byddant yn eu mwynhau
- Heriau priodol mewn amgylchedd lle byddant yn teimlo'n ddigon diogel i gymryd rhan lawn ynddynt.

Mae'r Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan fel y darperir gan Heddlu Dyfed-Powys yn cefnogi'r danfoniad a bydd Drugaid yn cyflwyno sesiynau i grwpiau penodol os nodir angen.

6.1 Defnydd o Siaradwyr allanol

Fydd cyfraniadau gan siaradwyr allanol neu grwpiau theatr ddim yn dirprwyo ar ran rhaglen a arweinir gan athro efo adnoddau priodol. Fodd bynnag, efallai y byddant yn cyfoethogi rhaglen os:

- Mae'r mewnbwn yn rhan o raglen a gynlluniwyd ar y cyd a'r athro.
- Mae'r dull yn cyd-fynd efo rhaglen yr ysgol.
- Mae'r athro yn bresennol fel y gallant ddilyn lan ar y rhaglen yn ddiweddarach. Os mae'r athro yn bresennol, nid oes unrhyw ofyniad i ymwelwyr gael archwiliad gan yr heddlu.
- Mae gan y siaradwr brofiad ac arbenigedd mewn addysg gyffuriau a gweithio gyda phobl ifanc.
- Gall y siaradwr allanol cynnig rhywbeth penodol a defnyddiol nad gall yr athrawon (fel gwybodaeth am wasanaethau helpu y gall pobl ifanc eu defnyddio neu wybodaeth am y gyfraith a chanlyniadau torri'r gyfraith yn y maes hwn).
- Na ddylid cyn defnyddwyr sylweddau/alcoholigion cael eu defnyddio - mae'r dystiolaeth yn awgrymu'n gryf bod y bobl yma yn cael yr effaith o 'glamoredio' camddefnyddio alcohol a chyffuriau ac mewn gwirionedd cael yr effaith o annog plant a phobl ifanc i gamddefnyddio

Fydd ystyriaeth ofalus i ddefnyddio asiantaethau allanol yn cael eu gwneud er mwyn sicrhau bod neges addysgol gadarnhaol yn cael ei roi yn hytrach nag arswyd sioc neu ofn cyflogedig er mwyn newid ymddygiad: er enghraifft, gan wahodd cŵn synhwyro cyffuriau heddlu i ddangos eu heffeithlonrwydd i ddod ar draws cyffuriau mewn bagiau neu bocedi - mae hyn yn neges ataliol ddefnyddiol ond bod disgyblion yn cael eu rhybuddio ymlaen llaw ac yn cael y cyfle i drafod. Gall

unrhyw ddefnydd arall o gwn cyffuriau mewn ysgolion arwain at doriad difrifol o ymddiriedaeth rhwng yr ysgol, disgyblion a theuluoedd.

6.2 Arweiniad ar Faterion Sensitif

Fel gyda phynciau sensitif eraill, ni ddylai athrawon gynnig cyfrinachedd i ddisgyblion, ac ni ddylid disgwyl trafod am eu profiadau neu ddiffyg profiadau personol eu hunain, oni bai eu bod yn teimlo'n gyfforddus yn gwneud hyn ac mae'n cyfrannu at ddysgu disgyblion neu i ymddiried rhwng disgyblion ac athro. **Nid dylai athrawon, dan unrhyw amgylchiadau, cyfaddef i wneud unrhyw beth anghyfreithlon ni waeth pa mor hir yn ôl.**

Bydd athrawon yn ateb cwestiynau disgyblion yn onest ac yn agored gan roi sylw priodol i'r aeddfedrwydd a dealltwriaeth y disgyblion dan sylw. Ni all gwybodaeth sydd yn codi o drafodaethau gael eu hystyried yn gyfrinachol gan y gallai rhaid i athrawon i weithredu i ddiogelu disgyblion rhag niwed trwy gynnwys neu gyfarwyddo oedolion eraill fel rhieni neu'r heddlu.

7. Hyfforddiant

Bydd yr Uwch Dîm Rheoli'n sicrhau bod digon o hyfforddiant ac adnoddau i'r holl staff a fydd cyflawni nodau ac amcanion y Polisi Camddefnyddio Sylweddau. Dylai hyfforddiant ar gyfer staff cael ei ddarparu i ddatblygu gwybodaeth, sgiliau a hyder. Bydd hyfforddiant i ysgolion yng Ngheredigion yn cael ei ddarparu gan Drugaid.

8. Y drefn gwyno

Rhaid cyfeirio unrhyw gwynion am Addysg Camddefnyddio Sylweddau at yr Uwch Dîm Rheoli, a fydd yn rhoi gwybod i'r Llywodraethwyr.

9. Cysylltu â'r cyfryngau

Ni fydd staff ysgol Gymraeg Aberystwyth yn rhoi gwybod i'r wasg a'r cyfryngau lleol am unrhyw ddigwyddiadau / materion yn ymwneud â chamddefnyddio sylweddau. Bydd y Pennaeth, mewn cydweithrediad â'r AALI a'r Llywodraethwyr yn ymdrin yn bersonol â'r cyfryngau, gan gyfeirio holl ymholiadau gan y cyfryngau at Swyddfa'r Wasg Cyngor Sir Ceredigion.

10. Trefniadau ar gyfer ymdrin â digwyddiadau

Bydd y mathau o ddigwyddiadau cysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau yn amrywio. Mae Ysgol Gymraeg Aberystwyth yn barod i bosibiliadau hyn ac mae ganddo ystod o ymatebion a ystyrir yn briodol.

Os yw staff yn gwybod am unrhyw drafferthion a/neu ddigwyddiadau'n ymwneud â disgyblion a chyffuriau, byddant yn dweud wrth aelod cyfrifol o staff, sydd wedi enwi yn adran pump o'r polisi yma. Bydd hwnnw neu honno wedyn yn rhoi gwybod i'r pennaeth. Bydd yr ymateb yn dibynnu ar

natur y digwyddiadau a lefel y perygl, gyda rhai sefyllfaoedd, sydd angen ymateb ar unwaith yn cael eu cyfeirio at bolisi Reoli Argyfyngau Ysgolion, gweithdrefnau a chanllaw'.

Rhaid cymryd camau ar unwaith os oes perygl amlwg e.e.:

Enghraifft	Camau i'w cymryd
<i>Mae oedolyn sy'n casglu plentyn neu berson ifanc i'w weld dan ddylanwad alcohol a/neu gyffuriau</i>	Rhoi gweithdrefnau amddiffyn plant lleol ar waith a chysylltu â'r heddlu os yw'n ymddwyn yn fygythiol.
<i>Mae plentyn a/neu berson ifanc/oedolyn i'w weld yn wael neu'n annogel oherwydd iddo neu iddi gamddefnyddio sylweddau</i>	Ystyried gofyn am gyngor meddygol, nodi'r ffeithiau perthnasol a rhoi gwybod i'r rhiant/gofalwr
<i>Mae sylweddau'n cael eu cyflenwi ar y safle neu gerllaw</i>	Cysylltu â'r Swyddogion Heddlu Cymunedol Ysgolion
<i>Mae cyffuriau a reolir ar gael yn hawdd</i>	Cysylltu â'r Swyddogion Heddlu Cymunedol Ysgolion
<i>Mae sbwriel yn ymwneud â chamddefnyddio sylweddau, ac a all fod yn beryglus, ar y safle e.e. nodwyddau, chwistrelli</i>	Trefnu i gael gwared â'r eitemau'n ddiogel yn unol â'r Polisi Iechyd a Diogelwch Adolygu asesiad risg ysgol yn unol â safonau gofynnol o reolaeth Chysylltu â'r heddlu os yw'n ymwneud â chamddefnyddio cyffuriau'n anghyfreithlon
<i>Mae plentyn/person ifanc yn datgelu ei fod yn camddefnyddio cyffuriau neu fod ei rieni'n neu aelodau eraill o'r teulu'n gwneud hynny.</i>	Cysylltu â'r gwasanaethau cymdeithasol neu'r gwasanaeth camddefnyddio sylweddau arbenigol i ofyn am gyngor ynghylch sut i ymateb.

Gallai fod yn fwy priodol oedi rhywfaint e.e. i arsylwi, cyfweld, ymgynghori ag asiantaethau eraill, monitro, pan fydd:

- Honiadau neu bryderon mwy cyffredinol am ddisgybl neu deulu penodol
- Datgeliadau anghyson/ y gellir eu gwrthbrofi
- Pryderon ond dim tystiolaeth o gamddefnyddio sylweddau neu ymddygiad niweidiol neu droseddol cysylltiedig (fel cyflenwi cyffuriau neu sylweddau niweidiol eraill)
- Pryderon ond dim tystiolaeth o berygl unionyrchol.

Sefydliadau eraill ddylai ymdrin â'r canlynol:

- Ymchwilio i weithgareddau troseddol, gan gynnwys chwilio drwy ddillad neu eiddo personol person. Mae'r Protocol Rhawd Ysgol yn darparu canllawiau ar gyfer gweithredu yn unol â pholisi'r heddlu.

- Ar wahân i gymorth cyntaf, dylid cysylltu â pherson meddygol priodol os oes argyfwng iechyd neu feddygol.
- Mater i'r gwasanaethau cymdeithasol yw asesu plant a theuluoedd sy'n agored i niwed a darparu cymorth a gwasanaethau iddynt.
- Rhaid defnyddio staff hyfforddedig i gyflwyno rhaglenni cwnsela a thrin cyffuriau gan wneud hynny drwy'r gwasanaethau cymdeithasol, iechyd neu arbenigol.

11. Cysylltu â rhieni

Caiff y rhieni wybod am unrhyw ddigwyddiad yn ymwneud â chyffuriau, oni bai:

- Bod pryderon yn ymwneud ag amddiffyn plant
- Byddai hynny'n ymyrryd ag ymchwiliad gan yr ysgol
- Byddai hynny'n ymyrryd ag ymchwiliad gan yr heddlu
- Gallai arwain at fwy o niwed i'r plentyn am reswm arall.

Bydd disgyblion yn cael eu gwahodd i droi allan o'u pocedi ond dim ond yr heddlu sydd efo'r pŵer i chwilio disgyblion. Bydd ymdrech rhesymol i gysylltu â rhieni i'w hysbysu y bydd chwilio yn cael ei gynnal.

12. Cysylltu â'r heddlu

Gall yr heddlu ymateb mewn tair ffordd mewn achosion o gamddefnyddio sylweddau:

1. Casglu a gweinyddu unrhyw sylweddau amheus
2. Ymchwilio mewn partneriaeth;
3. Ymchwiliad ffurfiol gan yr heddlu.

Ym MHOB achos o gamddefnyddio sylweddau, bydd yr ysgol yn cysylltu â'r Swyddog Heddlu Cymunedol ac nid yr heddlu brys. Os nad yw ar gael, ac os yw'r sefyllfa'n argyfyngus, mae'n bosibl y bydd yn rhaid ffonio 999.

13. Y drefn ar gyfer ymdrin â disgybl yn dilyn digwyddiad

Os yw staff yn gwybod am unrhyw anawsterau a/neu ddigwyddiadau'n ymwneud â disgyblion a sylweddau, bydd yn dweud wrth y pennaeth.

Bydd yr ymateb yn dibynnu ar natur a difrifoldeb yr achos. Weithiau bydd angen cymryd camau brys ond dro arall, bydd modd oedi rhywfaint i asesu gwybodaeth, gofyn am gyngor a chysylltu ag asiantaethau eraill. Ym mhob achos, iechyd a diogelwch y disgybl yw'r flaenoriaeth.

Gall rhai ymatebion gynnwys:

- cymorth arbenigol neu driniaeth a ddarparwyd gan asiantaethau allanol
- gwasanaethau cynghori mewn ysgolion
- dulliau adferol

- gwasanaethau cymorth ieuencid
- contractau ymddygiad

Os yw disgybl mewn perygl oherwydd cyflwr meddyliol diffygiol, dylid cysylltu â'r rhieni a gofyn iddynt ddod i reoli'r disgybl. Os nad yw'r rhieni ar gael, bydd angen gofyn i'r cyswllt brys ddod i gynorthwyo. Fel arall, gellir ffonio'r gwasanaethau cymdeithasol a'r heddlu i ofyn am gyngor.

13.1 Cofnodi digwyddiadau

Yn ysgol Gymraeg Aberystwyth bydd y drefn ar gyfer cofnodi digwyddiadau'n cynnwys cofnod ffeithiol cywir o'r holl ddigwyddiadau'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau wrth ddefnyddio:

- Ffurflen Cofnodi Digwyddiadau a ddarperir yn y Canllawiau ar gyfer dogfen addysg camddefnyddio sylweddau 107/2013

Bydd aelod cyfrifol o'r staff/heddlu, gan gynnwys o leiaf un tyst, yn llofnodi'r cofnod o'r digwyddiad a'r cyfweiliad ac yn nodi'r dyddiad. Bydd cofnodion yn cael ei gwblhau cyn gynted â phosibl ar ôl y digwyddiad. Bydd y corff llywodraethol yn monitro digwyddiadau camddefnyddio sylweddau.

13.2 Y drefn ar gyfer ymdrin â digwyddiadau'r tu allan i'r ysgol

Ni fydd yr ysgol yn ymdrin mewn unrhyw fodd â digwyddiadau'r tu allan i oriau'r ysgol neu oddi ar y safle ac eithrio:

- Triplau ac ymweliadau ysgol, pan fydd yr un rheolau a gweithdrefnau'n gymwys cyhyd ag y bo hynny'n rhesymol ac yn ymarferol
- Trosglwyddo gwybodaeth i asiantaethau perthnasol pan fydd diogelwch neu les disgybl dan fygythiad
- Cynorthwyo'r heddlu i atal y tir o amgylch yr ysgol rhag cael ei ddefnyddio i brynu a gwerthu cyffuriau.
- I gael gwared ar y malurion, nodwyddau, offer miniog yn ddiogel o safle yn unol â hynny.

14. Diogelu a chyfrinachedd

Ni all athrawon addo cadw gwybodaeth yn gyfrinachol. Bydd y disgyblion yn deall ffiniau cyfrinachedd. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid galw ar Weithdrefnau Amddiffyn Plant os yw diogelwch neu les y disgybl (neu ddisgyblion eraill) dan fygythiad. Os yw disgybl yn datgelu gwybodaeth sensitif, nad yw'n hysbys yn gyffredinol, ac wedi gofyn i'r wybodaeth gael ei thrin yn gyfrinachol, caiff y mater ei drafod gydag uwch aelod o staff. Mae'n bosibl na ellir cadw'r wybodaeth yn gyfrinachol:

- os yw'r achos yn ymwneud â diogelu plant neu bobl ifanc
- os yw bywyd mewn perygl neu os oes perygl difrifol y caiff eraill eu niweidio
- os datgelir troseddau o dan Ddeddf Camddefnyddio Cyffuriau 1971

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y disgybl yn cytuno â'r modd y mae'r ysgol yn bwriadu defnyddio gwybodaeth sensitif.

15. Y drefn ar gyfer ymdrin â digwyddiadau'n ymwneud â staff

Rhaid defnyddio Polisi a Threfn Disgyblu Cyflogaeth a Polisi Cyffuriau ac Alcohol yn y gweithle Cyngor Sir Ceredigion mewn achosion yn ymwneud â staff a chamddefnyddio sylweddau. Mae diogelu plant a phobl ifanc o fwy o frys nag gweithdrefnau disgyblu staff.

16. Y drefn ar gyfer ymdrin ag oedolion (nid staff)

Ni fydd ysgol Gymraeg Aberystwyth yn rhyddhau disgyblion i ofal oedolion eraill os oes posibilrwydd y caiff y disgybl hwinnw ei niweidio. Os oes tystiolaeth bod rhieni neu ofalwyr yn cyrraedd yr ysgol i gasglu disgyblion dan ddylanwad alcohol neu gyffuriau, cysylltir â'r Gwasanaethau Cymdeithasol neu'r Heddlu yn unol â'r Polisi Amddiffyn Plant.

Os ymddengys bod/y bu rhiant neu ymwelydd dan ddylanwad sylweddau ar safle'r ysgol gofynnir iddynt adael ar unwaith. Bydd staff yr ysgol yn sicrhau bod y rhiant/ymwelydd yn ddiogel, drwy ei oruchwylio os byd angen, ar yr amod y gellir gwneud hyn heb roi gweithwyr neu bobl eraill mewn perygl o niwed corfforol. Os yw'r rhiant/ymwelydd wedi cymryd sylweddau anghyfreithlon, bydd staff yn cysylltu â'r Heddlu.

17. Gwaredu sbwriel ar dir yr ysgol

Nodwyddau a chwistrellau

Mae dod ar draws nodwyddau neu chwistrellau yn cyflwyno goblygiadau iechyd a diogelwch ac os maent yn cael eu sylfaenu ar dir yr ysgol bydd y protocol canlynol yn cael eu dilyn:

- Rhaid dweud wrth y pennaeth
- Bydd y petheuach yn cael ei roi mewn blwch offer miniog, gan ddefnyddio dillad amddiffynnol a chyfeirir at yn y ddogfen gyfarwyddyd 'trin a gwaredu nodwyddau diogel' ysgol ac yn unol ag asesiad risg yr ysgol (bydd hyn yn cynnwys menig a phliciwr neu gweithredai arall er mwyn osgoi trin clwyf/twll uniongyrchol).
- Cysylltwch efo'r heddlu lleol i wagio'r blwch (Mae cysylltiadau gwaredu i'w gael yn y ddogfen ganllaw ysgol uchod)
- Rhoi gwybod i'r Swyddog Cymuned Ysgol yr Heddlu
- Bydd angen llenwi ffurflen cofnodi digwyddiad a chael llofnod y tystion
- Addysgu'r disgyblion

Sylweddau neu betheuach cysylltiedig â sylweddau

Pan fo sylwedd yr amheuir ei ddarganfod neu ei adfer o fewn cyffiniau'r ysgol, mae'r polisi Troseddau Rhawd Heddlu Ysgol yn argymhell y canlynol:

- Rhaid dweud wrth y pennaeth
- Os oes rhywun mewn perygl posibl neu'n debygol o gael ei niweidio, ffoniwch 999

- Cysylltwch â Swyddog Cymuned Ysgol yr Heddlu neu dîm plismona cymdogaeth i gael gwared â'r eitemau ac i gael cyngor
- Os nad yw Swyddog Cymuned Ysgol yr Heddlu ar gael - dylech gysylltu â'r orsaf heddlu agosaf a gofyn am rif digwyddiad
- Gofalwch fod tyst i'r broses o gasglu'r eitemau mewn cydweithrediad ag aelod arall o staff
- Cadwch yr eitemau mewn lleoliad addas nes daw'r heddlu
- Bydd angen llenwi ffurflen cofnodi digwyddiad a chael llofnod y tystion
- Ni ddylai staff geisio dadansoddi na blasu unrhyw sylweddau amheus
- Rhaid bod yn ofalus wrth gael gwared caniau, poteli a gwydr sydd wedi torri
- Addysgu'r disgyblion

17.1 Sylweddau anweddol

Mae Ysgol Gymraeg Aberystwyth yn gyfrifol am y defnydd a reolir a diogelwch o Sylweddau anweddol fel tanwyddau aerosol, bwtan, toddyddion a glud lle maent wedi'u hawdurdodi i'w defnyddio at ddibenion y cwricwlwm, yn unol ag Asesiadau Risg CLEAPSS perthnasol.

18. Cydraddoldeb

Caiff yr holl ddisgyblion, eu rhieni a'u gwarcheidwaid, gwirfoddolwyr, staff a llywodraethwyr yr ysgol eu gwerthfawrogi a chânt eu trin ag urddas a pharch. Ni fydd yr ysgol yn goddef unrhyw fath o wahaniaethu, aflonyddu nac erledigaeth.

Byddwn yn gweithio gyda'r gymuned ysgol gyfan i sicrhau bod eich ymrwymiad i gydraddoldeb a thegwch yn cael ei rannu a byddwn yn cymryd camau i sicrhau bod ein hysgol yn hygyrch, yn groesawgar ac yn gynhwysol.

19. Monitro a gwerthuso

- Bydd cyfleoedd ar gael i'r disgyblion gymryd rhan a gwerthuso'r hyn y maent wedi'i ddysgu yn ôl eu hoed, eu hanghenion a'u gallu
- Gwahoddir y rhieni'n rheolaidd i roi sylwadau a syniadau ar sut i wella'r polisi a hynny ar lafar a drwy gyfrwng holiaduron
- Cyngor yr ysgol yn gyfrifol am bolisi plant
- Caiff cynnydd ei fonitro'n achlysurol gan yr Uwch Dîm Rheoli a'r llywodraethwyr: caiff problemau penodol eu trafod mewn cyfarfodydd staff fel ag y bo'n briodol.

20. Cyfeiriwyd at

Fframwaith ar gyfer Dysgu Plant 3 – 7 oed yng Nghymru (2008), Llywodraeth Cynulliad Cymru

Arweiniad ar Addysg Camddefnyddio Sylweddau (2013) dogfen gyfarwyddyd rhif: 107/2013, Llywodraeth Cymru

Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru (2008), Llywodraeth Cynulliad Cymru

Cynllun gweithredu rheoli tybaco, (2012), Llywodraeth Cymru

Gweithio gyda'n Gilydd i Leihau Niwed: Strategaeth Camddefnyddio Sylweddau i Gymru (2008 – 2018), Llywodraeth Cynulliad Cymru

21. Gwefannau defnyddiol

www.schoolbeat.org

www.dan247.org.uk

www.talktofrank.com

www.drugscope.org.uk

www.drinkaware.co.uk

www.siedsinfo.co.uk